ROBNA RAZMJENA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I POSLIJE ČLANSTVA U EUROPSKOJ UNIJI

Vrgoč, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:593453

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ROBNA RAZMJENA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I POSLIJE ČLANSTVA U EUROPSKOJ UNIJI

Mentor: **Student:**

izv.prof.dr.sc. Šimić Vladimir **Ivan Vrgoč**

Split, rujan, 2019.

SADRŽAJ

1.UVOD 3

1.1.Definicija problema 3

1.2. Cilj rada 3

1.3.Metode rada 3

1.3.Struktura rada 3

2.TEORIJSKI OKVIR VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE 4

2.1. Vanjska trgovina 4

2.2. Važnost međunarodne razmjene 6

2.2.1. Važnost izvoza i uvoza 8

3. ZNAČAJ ROBNE RAZMJENE ZA RH I PUT RH PREMA EU 9

3.1.Značaj robne razmjene za Republiku Hrvatsku 9

3.2.Put Republike Hrvatske prema članstvu u Europskoj uniji 10

4. KRETANJA ROBNE RAZMJENE RH PRIJE I NAKON ULASKA U EU 13

4.1. Robna razmjena RH prije ulaska u EU 14

4.1.1. Robna razmjena RH s ekonomskim grupacijama 15

4.1.2. Zemlje partneri u robnoj razmjeni Republike Hrvatske 17

4.1.3. Robna razmjena prema djelatnostima 20

4.2. Robna razmjena RH nakon ulaska u EU 21

4.2.1.Robna razmjene RH s ekonomskim grupacijama 22

4.2.2. Zemlje partneri u robnoj razmjeni Republike Hrvatske 26

4.2.3. Robna razmjena prema djelatnostima 28

4.3.Integracija RH i drugih zemalja u EU 31

5. ZAKLJUČAK 35

LITERATURA 36

POPIS TABLICA 37

POPIS SLIKA 38

POPIS GRAFIKONA 38

SAŽETAK **38**
SUMMARY **38**

1.UVOD

1.1.Definicija problema

Republika Hrvatska je mala država ograničenih resursa zbog čega je robna razmjena, odnosno vanjska trgovina, iznimno važna za njeno gospodarstvo. Međunarodna trgovina uređena je sporazumima između zemalja i/ili zajednica zemalja o uvjetima trgovine. Hrvatska je od 2013. članica Europske unije, a članstvom su prestali vrijediti svi dosadašnji trgovinski sporazumi i počeli su se primjenjivati sporazumi koje Europska unija ima sa trećim zemljama.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je analizirati kretanja robne razmjene RH prije i nakon ulaska u EU, odnosno analizirati kako i u kojoj mjeri su članstvo u uniji i primjena zajedničke trgovinske politike utjecali na kretanja robne razmjene.

1.3.Metode rada

Ovaj rad izrađen je na temelju znanstvene literature koja uključuje knjige, internetske stranice te stručne članke. Statistički podaci dostupni na raznim internetskim stanicama bit će tablično prikazani. U izradi rada koristit će se metode dedukcije, indukcije, analize, sinteze, komparacije, interpretacije i sistematizacije podataka iz korištenih izvora literature.

1.3.Struktura rada

U uvodnom poglavlju definira se problem istraživanja, navode se ciljevi i metode istraživanja te struktura rada. U drugom poglavlju definirat će se teorijski okvir vanjskotrgovinske razmjene. U trećem poglavlju opisat će se važnost robne razmjene za RH i put RH prema EU s aspekta vanjske trgovine. U četvrtom poglavlju prikazat će se i interpretirati statistički podaci o robnoj razmjeni RH prije i poslije članstva u EU. Rad završava zaključkom do kojeg se došlo prilikom istraživanja te popisom korištene literature.

2.TEORIJSKI OKVIR VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE

2.1. Vanjska trgovina

Vanjska je trgovina gospodarska djelatnost koja obuhvaća razmjenu robe i usluga s inozemstvom, odnosno sveukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara između zemalja. U užem smislu vanjska trgovina obuhvaća samo promet robe između gospodarskih subjekata iz različitih zemalja, pa je predmet vanjskotrgovinske razmjene samo ona roba koja prelazi državnu granicu, odnosno carinsku crtu jedne ili više zemalja. U širem smislu vanjska trgovina, uz međunarodno robnu razmjenu, obuhvaća i razmjenu gospodarskih usluga (tzv. „nevidljivi izvoz i uvoz“), promet kapitala, promet ljudi (turistički promet) i prijenos vijesti (telekomunikacijski promet).[1]

Glavne značajke vanjske trgovine:

- vanjska se trgovina proteže na različite vanjskotrgovinske i monetarne sustave, što uvjetuje i njeno reguliranje međunarodnim trgovinskim i platnim sporazumima;
- vanjska trgovina u svim zemljama nailazi na razna ekonomsko-politička ograničenja koja se provode kontrolom vanjskotrgovinske razmjene, carinskim režimom (carinama i carinskim barijerama), uvođenjem tzv. kontingenata kojima se ograničuje količina ili vrijednost robe koja se smije uvoziti u zemlju ili izvoziti iz zemlje, mjerama državnih tijela kojima se štiti domaća proizvodnja i sl., čime svaka zemlja regulira ukupan promet roba i usluga s inozemstvom i štiti interese vlastitog gospodarstva;
- vlastitim deviznim sustavom svaka zemlja regulira platni promet i kreditne odnose s inozemstvom sprječavajući tako nekontroliran odljev i korištenje konvertibilnih deviznih sredstava;
- vanjsku trgovinu prate mnogobrojne međunarodne konvencije, običaji i pravila, nakon što ih je pojedina zemlja ratificirala i tako se ravnopravno uključila u međunarodnu razmjenu;
- vanjsku trgovinu karakteriziraju složene tehnike plaćanja (različiti načini i instrumenti međunarodnog platnog prometa) i osiguranja plaćanja i naplate ugovorenih vanjskotrgovinskih poslova;

[1] Andrijanić, I. (2012): Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb, str. 3.

- vanjska trgovina je podvrgnuta posebnom sustavu nadzora nad kretanjem robe i usluga u međunarodnoj razmjeni i o njoj se vodi zasebna vanjskotrgovinska statistika, koja daje podatke za praćenje i uspoređivanje razmjene roba i usluga zemlje s inozemstvom (prema robnim skupinama, gospodarskim uslugama, vrijednostima, količinama, zemljama izvoza i uvoza i dr.);
- vanjsku trgovinu prati posebna dokumentacija, poseban način izračunavanja cijene različitim metodama vanjskotrgovinskih kalkulacija, posebni troškovi (npr. carinske i ostale uvozne pristojbe, posebne takse i dr.) i posebne procedure;
- poslovni su rizici u vanjskoj trgovini mnogo izraženiji nego u unutarnjoj trgovini i postoje u svim vrstama i oblicima vanjskotrgovinskog prometa, stoga je politika osiguranja od robnih i financijskih rizika u vanjskoj trgovini sustavni i osobito važan dio poslovne politike poduzeća koja se bave djelatnošću vanjskotrgovinskog prometa;
- uspješnost poslovanja u vanjskoj trgovini vezana je uz posebna znanja i umješnosti vanjskotrgovinskih djelatnika (znanje stranih jezika, stručno vladanje tehnikom vanjskotrgovinskog poslovanja, poznavanje kombinatorike u pripremi i ostvarenju vanjskotrgovinskih poslovnih transakcija, poznavanje međunarodnih trgovačkih običaja i pravila te domaćih i stranih vanjskotrgovinskih, deviznih i carinskih propisa, sposobnost kulturnoga i stručnoga komuniciranja u inozemstvu i vođenje trgovačkih pregovora, odlično poznavanje roba ili gospodarskih usluga s kojima se u vanjskoj trgovini posluje pri njihovu izvozu ili uvozu, umješnost zatvaranja financijskih konstrukcija u svezi s plaćanjem i naplatom u poslovanju s inozemstvom, sposobnost brzog reagiranja na tržišne promjene i „tržišne signale“ i osiguranja od mogućih robnih i financijskih rizika, razumna poduzetnička odvažnost u prihvaćanju izazova što ih nudi međunarodno tržište uz zaštitu vlastitog interesa, ali i interesa i ugleda vlastite zemlje u svijetu, itd.).[2]

[2] Andrijanić, I. (2012): Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb, str. 5.

2.2. Važnost međunarodne razmjene

Gospodarstvo neke zemlje uključuje se u svjetsko gospodarstvo razmjenjujući robe i usluge te uspostavljajući određene odnose s njime. Mjesto i značenje vanjske trgovine u gospodarstvu pojedine zemlje ovisit će o stupnju razvoja njenog gospodarstva, o ekonomskoj politici zemlje i veličini domaćeg tržišta. Danas ne postoji nacionalno gospodarstvo koje ima mogućnosti uspješnog razvoja ukoliko je ono zatvoreno i izolirano od ostatka svijeta jer svako nacionalno gospodarstvo u većoj ili manjoj mjeri ovisi o svjetskom gospodarstvu odnosno o svjetskom tržištu. Ovisnost nacionalnog gospodarstva o ostatku svijeta vrijedi za sve zemlje bez obzira na njihovu veličinu, razvijenost i političko uređenje, ali je stupanj ovisnosti različit među zemljama. Svaka se zemlja nastoji specijalizirati u proizvodnji onih dobara koje može proizvesti jeftinije od drugih zemalja. Visok stupanj specijaliziranosti, koji postoji u današnjem svijetu, potkrepljuje činjenicu da specijalizacija povećava životni standard jer omogućava dostupnost većeg broja dobara i usluga za potrošnju. Specijalizacija utječe na povećanje produktivnosti rada što snižava troškove proizvodnje, a time i cijene proizvoda. Ukoliko su cijene proizvoda niže, istim će se iznosom dohotka moći kupiti više proizvoda, a samim time i zadovoljiti više potreba. Stoga podjela rada, specijalizacija i razmjena utječu na povećanje materijalnog blagostanja stanovništva. Kako bi neka zemlja maksimizirala proizvodnju i potrošnju, treba se specijalizirati u proizvodnji onih dobara i usluga u kojima ima komparativne prednosti te ih razmjenjivati s onim dobrima i uslugama u kojima nema komparativnih prednosti. Povećanjem međunarodne podjele rada i specijalizacije, ekonomska međuovisnost između pojedinih zemalja raste što dovodi do porasta razmjene, a samim time i do porasta proizvodnje i zaposlenosti, a sve zajedno utječe na veličinu bruto društvenog proizvoda neke zemlje.[3]

[3] Grdović Gnip, A. (2009): Analiza hrvatske robne razmjene, Economic research - Ekonomska istraživanja, Vol. 22 No. 1, str. 98.-99. : https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=60037 (21.09.2019.)

Slika 1 Udio međunarodne razmjene u BDP-u kroz godine

Izvor: ECONOMISTPM, https://economistpm.wordpress.com/2016/10/24/global-peaked-trade-goods-versus-services-and-structural-versus-cyclical/ (21.09.2019.)

Slika 1 prikazuje kretanje udjela međunarodne razmjene u BDP-u od 1960. do 2014. godine. Udio u BDP je narastao od 25% koliko je iznosio 1960. do 60% u 2014. godini. Tako visok udio međunarodne razmjene u BDP-u govori o važnosti razmjene dobara i usluga za suvremeno međunarodno gospodarstvo.

2.2.1. Važnost izvoza i uvoza

Izvoz omogućuje raspolaganje devizama potrebnim za uvoz proizvoda i korištenje usluga iz inozemstva. S gledišta gospodarskog interesa zemlje ekspanzija izvoza ima višestruku važnost. Razvijene zemlje svoje potrebe za uvozom nastoje podmiriti prije svega izvozom drugih proizvoda svog prerađivačkog ili uslužnog sektora, a manje razvijene zemlje prisiljene su izvoziti i ono malo prirodnih bogatstava kojima raspolažu. Jedne su prisiljene izvoziti da bi osigurale sredstva za plaćanje uvoznih potreba, a druge da bi ostvarile ciljeve izvoza kao dio ciljeva vlastitog gospodarstva ili sveukupnih vlastitih ciljeva poslovanja.

Za razliku od izvoza, uvoz se javlja u funkciji podmirenja potreba domaćeg pučanstva i domaće privrede robom i uslugama kojih na domaćem tržištu uopće nema ili ih nema u dovoljnim količinama. Sa stajališta zemlje uvoz se javlja kao ekonomska nužnost u svrhu ostvarivanja ciljeva ukupnog gospodarskog razvoja te ostvarivanja ravnomjerne javne, proizvodne i široke potrošnje. S druge strane, trgovačka će poduzeća uvoziti samo onda ako im se uvoz isplati, odnosno uvozit će sve vrste robe i usluga čijim se uvozom može ostvariti cilj poslovanja. Proizvođačka poduzeća uvoze onda kada potrebnu robu ne mogu nabaviti na domaćem tržištu ili je uvezena roba jeftinija ili i jeftinija i kvalitetnija od istovrsne ili slične domaće robe.[4]

[4] Gašić, M., Galić, M. (2012): Suvremeno poduzetništvo u korelaciji s vanjskom trgovinom, Učenje za poduzetništvo, Vol. 2 No. 1, str.113.: https://hrcak.srce.hr/130181 , (21.09.2019.)

3. ZNAČAJ ROBNE RAZMJENE ZA RH I PUT RH PREMA EU

3.1.Značaj robne razmjene za Republiku Hrvatsku

Republika se Hrvatska u gospodarskom smislu ubraja u skupinu malih država, a kada je riječ o njezinim resursima ona je srednje bogata država. Slijedom toga, međunarodno poslovanje, a naročito izvoz roba i usluga na međunarodno tržište, izuzetno je značajno za njezin brži i snažniji gospodarski rast i razvoj. No, pritom se ne smije izgubiti iz vida nekoliko otežavajućih okolnosti koje predstavljaju nedostatak hrvatskog gospodarstva kada je riječ o izvozu.[5]

Nedostaci hrvatskog gospodarstva u izvoznom smislu su sljedeći: usitnjena proizvodnja hrvatskog gospodarstva, nedostatni proizvodni kapaciteti, nedostatak jasne nacionalne izvozne strategije, teži pristup svjetskom kapitalu, problemi vezani uz transfer novih tehnologija i znanja, itd. Konkurentnost hrvatskog gospodarstva predstavlja jedan od najvažnijih preduvjeta vezanih uz međunarodnu razmjenu RH i njezin uspjeh i poziciju na međunarodnom tržištu. Slijedom toga, već dugi niz godina jedan od strateških ciljeva hrvatske gospodarske politike predstavlja jačanje ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, a time i jačanje izvoza kao strateškog opredjeljenja.[6]

Za rast i razvoj hrvatskog gospodarstva s aspekta međunarodne ekonomije izrazito je važno povećanje izvoza, ali onog koji ima povoljnu strukturu. U tom izvozu moraju dominirati proizvodi s visokom dodanom vrijednošću u odnosu na izvoz sirovina, lohn poslove, kao i proizvode s malom dodanom vrijednošću. Jedino veliki udio izvoznih proizvoda, čija je dodana vrijednost na zadovoljavajućoj razini, osiguravaju korist hrvatskom gospodarstvu. Samo takav izvoz generira dobit, osigurava dugoročnu konkurentnost, zaposlenost te samim time pridonosi dobrobiti hrvatskog gospodarstva u cjelini. Važno je da tako strukturirana vanjskotrgovinska robna razmjena ima što veću pokrivenost uvoza izvozom. Budući da je na

5 Kovač, I.(2012.):Trendovi i karakteristike međunarodne robne razmjene Republike Hrvatske, Ekonomski vjesnik Vol 25 No.1, str. 45. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126274 (23.03.2019)

6 Turčić, Z. (2015.).: Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni,Poslovna izvrsnost Vol 9 No. 1, str. 169., https://hrcak.srce.hr/139873 , (23.03.2019.)

taj način moguć pozitivan utjecaj međunarodne razmjene, odnosno izvoza na povećanje BDP-a, čime se dugoročno osigurava rast standarda i razvoj hrvatskog gospodarstva.[7]

Zbog financijskih i drugih ograničenja domaćeg tržišta, jedino izvozno orijentirana ekonomija može maloj zemlji jamčiti dugoročno održiv gospodarski rast. Izvoz je komponenta agregatne potražnje te, shodno tome, njegov rast predstavlja ujedno i rast BDP-a. Samo oko 15% poduzeća u Hrvatskoj izvozi, međutim, ta poduzeća zapošljavaju 51% zaposlenih u svim poduzećima, investiraju 62%, ostvaruju oko 66% od ukupnih prihoda od prodaje, te u razvoj ulažu čak oko 73% sredstava od ukupno ulaganih sredstava u razvoj. Također ostvaruju dobit od 76%. Rast takvih zdravih i naprednih poduzeća čini ukupnu hrvatsku ekonomiju snažnijom.[8]

3.2.Put Republike Hrvatske prema članstvu u Europskoj uniji

Put Republike Hrvatske prema EU označila je, u smislu vanjskotrgovinske politike, liberalizacija trgovine, slobodna trgovina sa zemljama u regiji, usklađivanje zakonodavstva te u konačnici članstvo u WTO-u, koje je predstavljalo osnovu i temelj za integriranje hrvatskog gospodarstva u europsko i globalno tržište. Republika Hrvatska postala je 30. studenoga 2000. godine 140. članica WTO-a nakon okončanja bilateralnih pregovora s 19 članica o carinskim stopama za pristup robe i o uvjetima za pružanje usluga na hrvatskom tržištu. Svoje interese Republika Hrvatska (RH) je, kao članica WTO-a, u najvećem dijelu izražavala kroz skupinu „Nedavno primljenih članica“, čiji je bila koordinator do ljeta 2007. RH ostaje članicom WTO-a i nakon članstva u EU. Svoje stavove predstavlja i usuglašava u strukturama EU, ali jedan dio aktivnosti ostaje i dalje u nadležnosti RH kao samostalne članice WTO-a. Sudjelovanjem u radu radnih tijela WTO-a, radnih skupina za pristupanje novih članica WTO-u, odnosno izvršavanjem prava i obveza koje proizlaze iz članstva u ovoj međunarodnoj organizaciji, RH se tako potvrđuje kao aktivna članica multilateralnog trgovinskog sustava. [9]

---

7 Kovač, I.(2012.):Trendovi i karakteristike međunarodne robne razmjene Republike Hrvatske, Ekonomski vjesnik Vol 25 No.1, str 46. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126274 (23.03.2019.)

8 Izvozni portal: https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9 (22.09.2019.)

9 Turčić, Z.(2015.).: Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni,Poslovna izvrsnost Vol 9 No. 1, str.167-168, https://hrcak.srce.hr/139873 (23.03.2019.)

RH je 9. srpnja 2001. g. službeno podnijela kandidaturu za članstvo u CEFTA-i temeljem odluke Vlade RH o započinjanju postupka i budući je RH ispunila za članstvo sve postavljene uvjete. Uvjeti pristupanja u članstvo CEFTA-i definirani su Deklaracijom predsjednika vlada članica CEFTA-e usvojenoj u Poznanu, 25. studenog 1994. g. Za učlanjenje potrebno je članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, potpisan Sporazum o pridruženom članstvu s EU, te imati pristanak svih članica CEFTA-e u obliku zaključenih pregovora o bilateralnim ugovorima o slobodnoj trgovini. Ugovor o pristupanju RH CEFTA-i potpisan je 5. prosinca 2002. godine, a sedam dosadašnjih članica i Republika Hrvatska započet će s njegovom primjenom po okončanju postupka potvrđivanja u nacionalnim parlamentima od 1. ožujka 2003. godine.[10]

EU i Hrvatska započeli su 24. XI. 2000. pregovore o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Sporazum je parafiran 14. V. 2001., RH je postala pridružena članica EU-a. Pregovore s EU-om započela je 2005. a potrajali su do 2011., kada je RH potpisala pristupni sporazum s EU-om. Nakon ratifikacija u Hrvatskom saboru, Europskom parlamentu i parlamentima država članica EU-a, RH je postala 28. članica EU-a 1. srpnja 2013.[11]

Članstvom u EU RH je postala dio jedinstvenog unutarnjeg tržišta EU u kojem nema carinskih i necarinskih prepreka, smanjeni su prekogranični troškovi poslovanja, povećala se konkurencija te je hrvatskim gospodarstvenicima omogućen slobodan pristup tržištu svih članica EU, kao i tržištu država s kojima EU ima sklopljene trgovinske sporazume. Od dana članstva u EU RH je preuzela i zakonodavnu regulativu iz dijela trgovinskih mehanizama koja obuhvaća trgovinske zaštitne mehanizme i trgovinske prepreke prema trećim zemljama. Primjenjuje se zajednička carinska tarifa i sva ostala pravila uvoza, uključujući i odredbe o dampinškom/subvencioniranom uvozu. Ulaskom u EU Republika Hrvatska se obvezala na primjenu Zajedničke trgovinske politike. Tako su svi hrvatski zakoni i provedbeni propisi u trgovinskoj politici prestali biti na snazi danom stupanja u članstvo EU, odnosno od 1. srpnja 2013. godine. Članstvom u EU RH počinje zastupati interese hrvatskog gospodarstva u

10 Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/srednjoeuropski-sporazum-o-slobodnoj-trgovini-(cefta)/ (07.08.2019.)

11 Hrvatska enciklopedija: http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18657 (07.08.2019.)

kreiranju i provođenju Zajedničke trgovinske politike EU, te donošenju stajališta i odluka EU.[12]

Zajednička trgovinska politika određena je člankom 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i isključiva je nadležnost Europske Unije. Temelji se na jedinstvenim načelima u trgovinskim odnosima Europske unije sa svijetom, osobito u pogledu zajedničkih carinskih stopa koje proizlaze iz sklopljenih trgovinskih sporazuma, komercijalne aspekte prava intelektualnog vlasništva, izravna strana ulaganja, ujednačavanje mjera liberalizacije trgovine, utvrđivanja zajedničke izvozne politike, te korištenja trgovinskih zaštitnih mehanizama i uklanjanja trgovinskih prepreka. Zajednička trgovinska politika obuhvaća i određuje bilateralne trgovinske odnose Europske unije s trećim zemljama i multilateralne odnose Europske unije kroz suradnju s multilateralnim organizacijama. Svoje trgovinske interese u okviru Zajedničke trgovinske politike Republika Hrvatska zastupa sudjelovanjem u radu pripremnih tijela Vijeća Europske unije, prije svega u Odboru za trgovinsku politiku i njegovim radnim skupinama i tijelima na različitim razinama na kojima države članice iznose i usuglašavaju svoja stajališta. Nakon usuglašavanja, stavove država članica predstavlja Europska komisija koja, u ime Europske unije pregovara bilateralne i multilateralne trgovinske ugovore, te nastupa u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO).[13]

Nadalje, pristupanjem RH EU, kao što je već navedeno, stavili su se izvan snage svi bilateralni i multilateralni ugovori o slobodnoj trgovini koje je sklopila RH, a od kojih je posebno važan CEFTA 2006., Ugovor koji osigurava povoljnije uvjete za izvoz na tržišta nekih zemalja potpisnica CEFTA-e od onih koje za izvoz tih proizvoda imaju zemlje EU. Kako bi se ublažile negativne posljedice izlaska RH iz CEFTA-e na našu vanjsku trgovinu, EU je dogovorila niz dodatnih protokola s onim zemljama CEFTA-e s kojima je sklopila Sporazume o stabilizaciji i pridruživanju. Cilj navedenog je bio da se u najvećoj mogućoj mjeri prenesu trgovinske povlastice koje je do sada RH imala s tim zemljama unutar postojećih ugovora, kako bi se stupanjem u članstvo EU ublažile promjene izvoznih uvjeta u neke najznačajnije trgovinske partnere RH, te zadržali tradicionalni trgovinski tokovi.[14]

---

12 Turčić, Z.(2015.).: Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni,Poslovna izvrsnost Vol 9 No. 1, str.167.-169., https://hrcak.srce.hr/139873 (23.03.2019.)

13 Ministarstvo vanjskih i europskih poslova: http://www.mvep.hr/hr/trgovinska-politika-europske-unije/?fbclid=IwAR3AFao9CDkX93GIMnoCJYOy6nSCR__NtCA7LkzNYlgzVcdPivtGOhg3Ocg (07.08.2019)

14Turčić, Z. (2015.).: Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni,Poslovna izvrsnost Vol 9 No. 1, str.168., https://hrcak.srce.hr/139873 (23.03.2019.)

4. KRETANJA ROBNE RAZMJENE RH PRIJE I NAKON ULASKA U EU

U ovom dijelu rada prikazuje se kretanje robne razmjene Republike Hrvatske prije i nakon članstva u EU. Osim kretanja ukupne robne razmjene, analizira se struktura izvoza i uvoza prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti te se daje pregled najvažnijih trgovinskih partnera. Cilj je analizirati da li je i u kojoj mjeri je članstvo u EU dovelo do promjene u kretanjima izvoza i uvoza, je li se promijenila struktura izvoza i uvoza te kako se članstvo odrazilo na trgovinske odnose sa drugim zemljama, odnosno je li članstvom u EU Hrvatska dobila neke nove trgovinske partnere.

Za statističku analiza kretanja robne razmjene određene zemlje vezuje se pojam trgovinske bilance.

Trgovinska bilanca odnos je vrijednosti ukupnog izvoza i ukupnog uvoza robe jedne zemlje za određeno vremensko razdoblje, obično za jednu godinu. (Trgovinska je bilanca i naziv za odnos vrijednosti uvoza i izvoza robe između dviju zemalja.) Ona može biti aktivna, pasivna i uravnotežena. Trgovinska bilanca je aktivna (povoljna, suficitarna) ako je vrijednost izvoza roba veća od uvoza, a pasivna (nepovoljna, deficitarna) ako je vrijednost uvoza veća od izvoza. Uravnoteženost trgovinske bilance postoji onda kad su vrijednost izvoza i uvoza robe izjednačene. Trgovinska se bilanca sastavlja na temelju statističkih praćenja vanjske trgovine (carinska statistika). Osim ukupne vrijednosti uvoza i izvoza robe, trgovinska bilanca sadrži i njihovu strukturu (oprema, sirovine i dr.).[15]

[15] Andrijanić, I. (2012.): Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb, str. 7.

4.1. Robna razmjena RH prije ulaska u EU

U ovom dijelu rada promatraju se kretanja robne razmjene Republike Hrvatske prije ulaska u Europsku uniju, odnosno u razdoblju od 2010. do 2012. godine.

Tablica 1: Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom, mil. kuna, 2010.-2012.

	IZVOZ	stopa rasta (%)	UVOZ	stopa rasta (%)	SALDO ROBNE RAZMJENE	POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM (%)
2010.	64 892	17.4	110 297	-1.3	-45 405	58,8
2011.	71 234	9.8	121 036	9.7	-49 802	58,9
2012.	72 381	1.6	121 899	0.7	-49 518	59,4

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2012.

Prema podacima u tablici 1 vidljivo je da se u godinama prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju izvoz roba kontinuirano povećao, ali se stopa rasta iz godine u godinu drastično smanjivala, odnosno rast se usporavao. Uvoz je pak imao određene oscilacije pa je tako prošao od pada uvoza u 2010. godini, rasta od gotovo 10% u 2011., do rasta od manje od 1% u 2012. Što se tiče pokrivenosti uvoza izvozom ona je također kroz godine ostala na sličnoj razini s time da je ipak rasla neznatno kroz godine što se pripisuje činjenici da je izvoz rastao iz godine u godinu po većim stopama od uvoza, s iznimkom na 2011. kada su izvoz i uvoz imali gotovo istu stopu rasta pa je i pokrivenost izvoza uvozom ostala na gotovo istoj razini kao u 2010. Podaci o saldu robne razmjene nam pokazuju da je trgovinska bilanca RH u pasivna, odnosna kroz promatrane godine uvoz je uvijek veći od izvoza. U 2012. deficit se neznatno smanjio zbog toga što se je izvoz imao dvostruku stopu rasta u odnosu na uvoz.

4.1.1. Robna razmjena RH s ekonomskim grupacijama

Tablica 2: Udjeli ekonomskih grupacija u ukupnoj robnoj razmjeni RH , 2010. – 2012.

Udio u ukupnoj razmjeni (%)		EU	CEFTA	EFTA	OPEC	Ostale Zemlje
2010.	Izvoz	61.1	18.7	1.1	3.7	15.4
	Uvoz	60.2	5.4	2	0.6	31.8
2011.	Izvoz	59.8	19.2	2.4	2.4	16.2
	Uvoz	61.8	5.9	2	0.8	29.5
2012.	Izvoz	58.2	21	1.3	1.8	17.7
	Uvoz	62.5	6.1	2.5	1	27.9

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2012.

Prema prikazanome u tablici 2 vidimo da je natpolovična većina robne razmjene Hrvatske otpadalo na zemlje Europske unije i u godinama prije članstva. CEFTA, čiji je član Hrvatska bila u promatranom razdoblju, čini drugog najvažnijeg trgovinskog partera, a posebno je to vidljivo kod izvoza kojeg je otprilike petina otpadalo na zemlje CEFTE. Kada se promatraju udjeli u ukupnom izvozu vidljivo je da, iako i dalje ima natpolovičnu većinu, udio EU-a neznatno smanjuje, dok udio izvoza u zemlje CEFTA-e neznatno raste iz godine u godinu kao i izvoz u ostale zemlje. OPEC je treća grupacija u udjelu u izvozu RH, nakon koje slijedi EFTA. Udio izvoza u zemlje OPEC-a u ukupnom izvozu se smanjuje iz godine u godinu, pa je tako bio jednak udjelu izvoza u zemlje EFTA-e u 2011., iako je godinu prije izvoz u zemlje OPEC-a imao trostruko veći udio. Nakon rasta udjela u 2011., 2012. je opet došlo do pada udjela izvoza u zemlje EFTA-e koji je bio značajniji nego u slučaju OPEC-a. Kada promatramo udio u ukupnom uvozu vidimo da kod uvoza iz EU dolazi do polaganog rasta, te je tako kroz godine udio uvoza pretekao udio izvoza u zemlje EU u ukupnoj robnoj razmjeni. Udio uvoza iz zemalja CEFTA-e također lagano raste, ali je se primjećuje se da je taj udio trostruko manji nego li je udio izvoza u te zemlje. Udio uvoza iz ostalih zemalja je veći nego udio izvoza u njih, ali se udio uvoza za razliku od izvoza, smanjuje po godinama. Udio uvoza iz zemalja EFTA-e i OPEC-a također neznatno raste godišnje. Iz analize ove tablice zaključak je da zbog uvjerljivo najvećeg udjela u ukupnoj razmjeni RH, razmjena za EU ima najveći utjecaj na trgovinsku bilancu RH.

Tablica 3. Robna razmjena RH i ekonomskih grupacija, mil kn, 2010. - 2012.

		2010.	2011.	2012.
EU	Izvoz	39 623	42 632	42 106
	Stopa rasta (%)	18.3	7.6	-1.2
	Uvoz	66 387	74 842	76 197
	Stopa rasta (%)	-5.3	12.7	1.8
	Saldo robne razmjene	-26 764	-32 210	-34 091
CEFTA	Izvoz	12 137	13 670	15 164
	Stopa rasta (%)	3.3	12.6	10.9
	Uvoz	5 916	7170	7455
	Stopa rasta (%)	3.5	21.2	4
	Saldo robne razmjene	6 221	6500	7709
EFTA	Izvoz	744	1740	950
	Stopa rasta (%)	-20.8	133.9	-45.4
	Uvoz	2 238	2 446	3 044
	Stopa rasta (%)	-23.2	9.3	24.4
	Saldo robne razmjene	-1494	-706	-2094
OPEC	Izvoz	2 384	1731	1324
	Stopa rasta (%)	-0.8	-27.4	-23.5
	Uvoz	616	969	1196
	Stopa rasta (%)	56.3	57.3	23.4
	Saldo robne razmjene	1768	762	128

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2012.

U tablici 3 je prikaz robne razmjene RH sa ekonomskim grupacijama u razdoblju prije ulaska u EU. U 2010. godini izvoz je porastao u zemlje EU i CEFTA-e, a pad izvoza u zemlje OPEC-a i EFTA-e. Rast izvoza u grupacijama koje čine 80% izvoza RH, a posebno rast od 18.3% izvoza u EU koja čini 61.1% ukupnog izvoza RH, razlog je što je rast ukupnog izvoza u 2010. bio 17.4%. Uvoz se u 2010. smanjio iz zemalja EU i EFTA-e a povećao iz CEFTA-e I OPEC-a. a kako je udio uvoza iz EU 60.2% ukupnog uvoza pad uvoza iz EU objašnjava i pad ukupnog uvoza u RH u 2010. Suficit u robnoj razmjeni ostvaren je sa CEFTA-om i OPEC-om, deficit sa EFTA-om i EU. U 2011. izvoz je porastao u svim grupacijama osim u zemlje OPEC-a gdje je izvoz pao za 27.4% u. Uvoz je rastao iz svih grupacija te je također rast uvoza bio veći nego rast izvoza, s iznimkom EFTA gdje je stopa rasta izvoza bila mnogo veća (133.9% naspram 9.3%). Upravo je taj veliki rast izvoza u zemlje EFTA-e neutralizirao veći rast uvoza kod grupacija pa je stopa rasta ukupnog izvoza i uvoza u 2011. bila gotovo jednaka

(vidi tablicu 1). Suficit u robnoj razmjeni ostvaren je sa CEFTA-om i OPEC-om, deficit sa EFTA-om i EU. Suficit sa CEFTA-om je narastao u odnosu na godinu prije dok se kod OPEC-a prepolovio u istom razdoblju zbog velikog smanjenja izvoza te još većeg povećanja uvoza. Deficit sa EU je narastao u odnosu na godinu ranije, a sa zemljama EFTA-e se prepolovio zbog izrazito velike stope rasta izvoza od 133.9%. U 2012. godini izvoz pada u svim grupacijama osim CEFTA-e dok uvoz raste iz svih grupacija. Ali zbog rasta izvoza u zemlje CEFTA-e, koji rastao po gotovo trostruko većoj stoji nego uvoz iz zemalja CEFTA-e i činjenice da je pad izvoza u zemlje EU bio neznatan kao i rast uvoza iz EU došlo je do smanjenja ukupnog robnog deficita RH (vidi tablicu 1). Suficit u robnoj razmjeni ostvaren je sa CEFTA-om gdje je i u ovoj godini rastao i OPEC-om s kojim se pak suficit šesterostruko smanjio u odnosu na godinu ranije. Deficit je ostvaren i povećao se sa EU i EFTA-om s kojom se deficit utrostručio u odnosu na prethodno razdoblje.

4.1.2. Zemlje partneri u robnoj razmjeni Republike Hrvatske

Iz podataka u tablici 4 vidljivo da su RH najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU u razdoblju prije članstva bili Italija, Njemačka i Slovenija.

U 2010. izvoz u Italiju, Njemačku i Sloveniju u sve tri zemlje imao je dvoznamenkasti rast u odnosu na prethodnu godinu, pošto da navedene zemlje čine više od trećine izvoznog tržišta rast ukupnog izvoza RH i izvoza u EU također je bio dvoznamenkast. Uvoz je u 2010. godini pao iz Italije i Njemačke dok je neznatno narastao iz Slovenije što je i utjecalo na ukupan pad uvoza i pad uvoza iz EU. U 2011. izvoz je pao u Italija dok se rast u Njemačku i Sloveniju nastavio, ali usporio što pa je tako znatno usporen rast ukupnog izvoza i izvoza u EU. Uvoz iz sve tri zemlje je porastao dvoznamenkasto u odnosu na prethodnu godinu jednako kao i rast ukupnog uvoza i uvoza iz EU. U 2012. se nastavio pad izvoza u Italiju (iako je usporen), a izvoz u Njemačku i Sloveniju je imao trostruko manji rast nego 2011. što je dovelo do pada izvoza RH u zemlje EU u 2012. Uvoz je i dalje rastao iz Njemačke i Italije, ali rast je bio znatno manji nego prethodnu godinu dok je iz Slovenije bio pad uvoza od 5.3%.

Na temelju priloženih podataka vidimo da se u razmjeni s Italijom preokrenuo trend pa je tako od porasta izvoza i smanjenja uvoza u 2010. godini narednih godina izvoz počeo padati, a uvoz rasti. Izvoz u Njemačku i Sloveniju je rastao iz godine u godinu, ali se taj rast usporava, dok je uvoz iz tih zemalja fluktuirao od rasta do pada.

U razdoblju prije članstva u Europskoj uniji Hrvatska je imala deficit u robnoj razmjeni s Italijom i Njemačkom, a suficit u razmjeni sa Slovenijom.[16]

Tablica 4 Najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU-a

IZVOZ	2010.	2011.	2012.	UVOZ	2010.	2011.	2012.
1.	Italija	Italija	Italija	1.	Italija	Italija	Italija
Izvoz u mil.kn	12 094	11 223	11 068	Uvoz u mil.kn	16 830	19 901	20 544
Udio u ukupnom izvozu (%)	18.6	15.8	15.3	Udio u ukupnom uvozu (%)	15.3	16.4	16.8
Stopa rasta (%)	15	-7.2	-1.4	Stopa rasta (%)	-2.1	18.2	3.2
2.	Njemačka	Njemačka	Njemačka	2.	Njemačka	Njemačka	Njemačka
Izvoz u mil.kn	6 721	7 190	7 377	Uvoz u mil.kn	13 794	15 239	15 471
Udio u ukupnom izvozu (%)	10.4	10.1	10.2	Udio u ukupnom uvozu (%)	12.5	12.6	12.7
Stopa rasta (%)	10,6	7	2.6	Stopa rasta (%)	-8.8	10.5	1.5
3.	Slovenija	Slovenija	Slovenija	3.	Slovenija	Slovenija	Slovenija
Izvoz u mil.kn	5 080	5 903	6 225	Uvoz u mil.kn	6 455	7 528	7 125
Udio u ukupnom izvozu (%)	7.8	8.3	8.6	Udio u ukupnom uvozu (%)	5.8	6.2	5.8
Stopa rasta (%)	24.2	16.2	5.4	Stopa rasta (%)	0.9	16.6	-5.3

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2012.

[16] Tekst je napisan na osnovu podataka dostupnih na stranici Državnog zavoda statistiku

Tablica 5 Najveći vanjskotrgovinski partneri izvan EU-a

IZVOZ	2010.	2011.	2012.	UVOZ	2010.	2011.	2012.
1.	BiH	BiH	BiH	1.	Rusija	Rusija	Rusija
Izvoz u mil.kn	7 535	8 727	9 234	Uvoz u mil.kn	9 954	8 802	9 312
Udio u ukupnom izvozu (%)	11.6	12.2	12.8	Udio u ukupnom uvozu (%)	9	7.3	7.6
Stopa rasta (%)	6.3	15.8	5.8	Stopa rasta (%)	-6.5	-11.1	5.8
2.	Srbija	Srbija	Srbija	2.	Kina	Kina	Kina
Izvoz u mil.kn	2 545	2 789	3 144	Uvoz u mil.kn	7 909	8 572	8 697
Udio u ukupnom izvozu (%)	3.9	3.9	4.3	Udio u ukupnom uvozu (%)	7.2	7.1	7.1
Stopa rasta (%)	-13.4	9.6	12.7	Stopa rasta (%)	3.9	8.4	1.4
3.	SAD	SAD	Rusija	3.	BiH	BiH	BiH
Izvoz u mil.kn	1 618	1 902	2 489	Uvoz u mil.kn	3 365	4 044	4 268
Udio u ukupnom izvozu (%)	2.5	2.7	3.4	Udio u ukupnom uvozu (%)	3	3.3	3.5
Stopa rasta (%)	30.6	17.5	45.5	Stopa rasta (%)	12.8	20.2	5.5

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2012.

U tablici 5 prikazani su najvažniji trgovinski partneri Hrvatska izvan EU prije pristupanja uniji. Vidimo da su dva najvažnija izvozna tržišta kroz godine za Hrvatsku bile BiH i Srbiju što je očekivano pošto su te zemlje također članice CEFTA-e, a i dijele granicu s Hrvatskom. Izvoz u BiH raste iz godine u godinu, a u Srbiju nakon pada u 2010.godini opet je izvoz počeo rasti. Ako pogledamo tablicu 3 vidimo da se navedena kretanja preslikala na kretanja izvoza u

zemlje CEFTA-e ukupno. Tako u 2010., u kojoj je bilježen pad izvoza u Srbiju, izvoz u CEFTA-e je imao jednoznamenkasti rast, a kada je idućih godina porastao izvoz u Srbiju stopa rasta u zemlje CEFTA-e je bila dvoznamenkasta. U 2010. i 2011. treća zemlja izvoza je bila SAD te je u tim godinama izvoz imao visoke stope rasta. U 2012. je treća zemlja izvoza postala Rusija zbog rasta izvoza za 45.5% u odnosu na 2011. Promatrajući uvoz vidimo da se kroz godine najviše uvozilo iz Rusije, Kine i BiH. Uvoz iz BiH i Kine je bilježi rast i godine u godinu (iako je stopa rasta fluktuirala) dok je iz najvećeg uvoznog partera Rusije nakon pada uvoza 2010. i 2011., uvoz u 2012. opet počeo rasti. Podaci o izvoznim i uvoznim partnerima daju uvid u podatke iz tablice 2 u kojoj se vidi da je udio izvoza u zemlje CEFTA-e trostruko veći nego udio uvoza i tih zemalja, a udio uvoza iz trećih zemalja dvostruko veći od udjela izvoza u treće zemlje. Uspoređujući tablice 4 i 5 vidimo da je BiH ne samo prva zemlja izvoza izvan EU nego i druga ukupno, dok se iz Rusije najviše uvozi izvan EU i ukupno najviše nakon uvoza iz Italije i Njemačke.

4.1.3. Robna razmjena prema djelatnostima

Kretanje robnog izvoza u 2010. možemo vezati najviše uz Prerađivačku industriju koja je činila 90.9% ukupnog izvoza s godišnjim rastom od 19.6%. Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava imala je s 13.3% najveći udio u izvozu uz godišnji rast od 78%. Porastu izvoza pridonijela je i proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda s udjelom od 7.4% i rastom 43.7%. Prerađivačka industrija je također činila 81.9% uvoza uz pad od 2.2%, a tom su padu pridonijeli: Proizvodnja strojeva i uređaja koja čini 7.9% ukupnog uvoza koji je u 2010. pao za 24%. i Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica koja čini 4.8% ukupnog uvoza, a bilježi godišnji pad od 18.5%.[17]

U 2011. prerađivačka industrija čini 90.6% ukupnog izvoza rast od 9.4% u odnosu na godinu ranije. Sa 11.8% najveći udio u izvozu je činila Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, ali uz pad od 2.4%. Proizvodnja električne opreme imala je udio od 7.3% uz rast od 5.5%. Najveći rast je imala Proizvodnja metala sa 38.4% uz udio u ukupnom izvozu 3.8%. Prerađivačka industrija je imala udio od 81% u ukupnom uvozu uz rast od 8.6%. Najveći udio u ukupnog uvozu su imale Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda 8.7% (rast 4.4%)

17 Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2010. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/04-02-04_01_2011.htm (03.09.2019.)

proizvodnja prehrambenih proizvoda 7.7% (rast 11.8%) te Proizvodnja strojeva i uređaja 7.7% (rast 7.3%). Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda je 61.3% rasta uvoza u odnosu na prethodnu godinu, a njen udio u ukupnom uvozu je bio 6.7%.[18]

U 2012. godini Prerađivačka industrija čini 89.6% ukupnog izvoza uz rast od 0.5%. Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda je sa 11.7% imala najveći udio u izvozu s rastom 11.2%., a Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava udio od 7.9% uz pad od 32.1%. Proizvodnja električne opreme je imala je udio od 7.5% (rast 4.7%), Proizvodnja prehrambenih proizvoda 7.4% (rast 6.7%) a Proizvodnja strojeva i uređaja 7% (rast 5.7%) u izvozu. Proizvodnja metala je sa 17.6% imala najveći rast uz udio od 4.4%. Prerađivačka industrija je imala udio od 80.3% u ukupnom uvozu uz pad od 0.2%. Najveći udio u uvozu su imale Proizvodnja prehrambenih proizvoda sa 8.6% (rast 12.4%) i Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda sa 8.3% (pad 3.7%). Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava je sa 64.2% imala najveći porast uvoza uz udio od 2.8% u ukupnom uvozu.[19]

4.2. Robna razmjena RH nakon ulaska u EU

U ovom djelu rada promatraju se kretanja robne razmjene Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju, odnosno u razdoblju od 2013. do 2018. godine.

Prema podacima u tablici 6 vidimo da se usporavanje rasta izvoza koje je počelo prije članstva u EU nastavilo i u prvoj godini članstva pa je izvoz u 2013. ostao gotovo na istoj razini kao prethodne godine dok se je uvoz u prvoj godini rastao po trostruko većoj stopi nego godinu prije pa se pokrivenost uvoza izvozom smanjila na 58%. U 2014. godini koja je prva cijela godina članstva u Hrvatske u uniji dovela je do rasta izvoza i uvoza po većim stopama nego u 2013. Pošto je stopa rasta izvoza bila dvostruku veća od stope rasta uvoza smanjio se deficit robne razmjene i pokrivenost uvoza izvozom je narasla na 60.5%. U 2015. se nastavilo ubrzanje rasta izvoza i uvoza, a kako je izvoz rastao po većoj stopi povećala se i pokrivenost izvoza uvozom. U 2016. usporio se rast izvoza i uvoza, a kako su im stope rasta bile gotovo jednake, i pokrivenost uvoza izvozom je ostala na gotovo istoj razini. U 2017. izvoz i uvoz imaju dvoznamenkastu stopu rasta, izvoz raste po većoj stopi, a pokrivenost izvoza uvozom

18 Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2011. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/04-02-04_01_2012.htm (03.09.2019.)

19 Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2012. Konačni podaci:: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/04-02-03_01_2013.htm (03.09.2019.)

doseže u promatranim godinama rekordnih 64%. U 2018. godini usporava se rast izvoza i uvoza, ali značajnije se usporava rast izvoza što dovodi do smanjena pokrivenosti uvoza izvozom, ali i do najveće stope rasta deficita robne razmjene u promatranim godinama. Nakon članstva u uniji nastavio se trend povećanja deficita, uz iznimku 2014., a pokrivenost uvoza izvozom je sve pune godine članstva bila veća nego prije članstva u EU.

Tablica 6: Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom, mil. kuna, 2010.-2018.

	IZVOZ	stopa rasta (%)	UVOZ	stopa rasta (%)	SALDO ROBNE RAZMJENE	POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM (%)
2010.	64 892	17.4	110 297	-1.3	-45 405	58,8
2011.	71 234	9.8	121 036	9.7	-49 802	58,9
2012.	72 381	1.6	121 899	0.7	-49 518	59,4
2013.*	72 595	0.3	125 052	2.6	-52 457	58
2014.*	79 099	9	130 673	4.5	-51 574	60.5
2015.*	87 772	11	140 748	7.7	-52 976	62,4
2016.*	92 763	5.7	148 475	5.5	-55 712	62,5
2017.*	104 602	12.8	163 314	10	-58 712	64
2018.*	107 913	3.2	176 216	7.9	-68 303	61.2

* Godine u kojima je Hrvatska članica EU (Hrvatska je član od 01.07.2013. pa je 2014. prva cjelovita godina članstva)

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2018.

4.2.1.Robna razmjene RH s ekonomskim grupacijama

Prema podacima prikazanim u tablici 7 vidljivo je da se članstvom u EU očekivano povećao udio izvoza u zemlje EU u ukupnom izvozu RH kao i udio uvoza iz zemalja EU u ukupnom uvozu RH.[20] Članstvo u uniji se izrazito odrazilo na uvoz pa je već u prvoj godini članstva udio uvoza iz EU bio veći za deset postotnih poena nego u razdoblju prije članstva, pa od 2013. godine uvoz iz EU čini tri četvrtine uvoza u RH. Iako je RH članstvom u EU prestala biti član CEFTA-e to ipak nije imalo značajan utjecaj, pa je uvoz iz zemalja CEFTA-e ostao na gotovo istim razinama kao u razdoblju prije članstva dok se udio CEFTA-e u ukupnom izvozu RH neznatno smanjio. Udio izvoza u zemlje EFTA-e u ukupnom izvozu je ostao na istim razinama dok se udio uvoza iz zemalja EFTA-e u ukupnom uvozu neznatno smanjio. Udio izvoza u zemlje OPEC-a se također nije znatnije mijenjao, nastavile su se fluktuacije

[20] U poglavlju 4.3 na stranici 31 objašnjenje navedene tvrdnje potkrijepljeno podacima

kao i u razdoblju prije članstva dok se udio uvoza iz zemalja OPEC-a u ukupnom izvozu udvostručio. Od pristupanja Uniji drastično je počeo padati udio uvoza iz drugih zemalja.

Tablica 7: Udjeli ekonomskih grupacija u ukupnoj robnoj razmjeni RH , 2010. – 2018.

		EU	CEFTA	EFTA	OPEC	Ostale Zemlje
2010.	Izvoz	61.1	18.7	1.1	3.7	15.4
	Uvoz	60.2	5.4	2	0.6	31.8
2011.	Izvoz	59.8	19.2	2.4	2.4	16.2
	Uvoz	61.8	5.9	2	0.8	29.5
2012.	Izvoz	58.2	21	1.3	1.8	17.7
	Uvoz	62.5	6.1	2.5	1	27.9
2013.*	Izvoz	61.7	19.7	1.7	2	14.9
	Uvoz	73.9	5.9	1.5	0.9	17.8
2014.*	Izvoz	63.9	20.2	1.7	2.3	11.9
	Uvoz	76.4	5.3	1.2	1.5	15.6
2015.*	Izvoz	66.7	17.9	1.6	2	11.8
	Uvoz	78	5.5	1	1.6	13.9
2016.*	Izvoz	66.4	16.4	1.6	2.5	13.1
	Uvoz	77.2	5.9	1	1.7	14.2
2017.*	Izvoz	64.9	17.4	1.6	1.5	14.6
	Uvoz	78.1	6.2	0.9	2.2	12.6
2018.*	Izvoz	68.7	16.9	1.8	1.7	10.9
	Uvoz	78.1	6	1	2.5	12.4

* Godine u kojima je Hrvatska članica EU (član je od 01.07.2013. pa je 2014. prva cjelovita godina članstva)

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2018.

Tablica 8 Robna razmjena RH i ekonomskih grupacija, mil kn, 2010 - 2018.

		2010.	2011.	2012.	2013.*	2014.*	2015.*	2016.*	2017.*	2018.*
EU	Izvoz	39 623	42 632	42 106	44 816	50 528	58 518	61 627	67 867	74 189
	Stopa rasta (%)	18.3	7.6	-1.2	6.4	12,7	15.8	5.3	9.8	9.3
	Uvoz	66 387	74 842	76 197	92 440	99 819	109 830	114 683	127 496	137 652
	Stopa rasta (%)	-5.3	12.7	1.8	21.3	8	10	4.4	11.2	8
	Saldo robne razmjene	-26 764	-32 210	-34 091	-48 254	-49 291	-51 312	-53 056	-59 629	-63 463
CEFTA	Izvoz	12 137	13 670	15 164	14 286	15 973	15 700	15 205	18 234	18 185
	Stopa rasta (%)	3.3	12.6	10.9	-5.8	11.8	-1.7	-3.1	19.9	-0.3
	Uvoz	5 916	7170	7455	7 419	6 870	7 720	8 793	10 077	10 652
	Stopa rasta (%)	3.5	21.2	4	-0.5	-7.4	12.4	13.9	14.6	5.7
	Saldo robne razmjene	6 221	6500	7709	6867	9103	7980	6412	8157	7533
EFTA	Izvoz	744	1740	950	1 202	1 355	1 403	1 443	1 700	1 905
	Stopa rasta (%)	-20.8	133.9	-45.4	26.5	12.7	3.5	2.8	17.8	12.1
	Uvoz	2 238	2 446	3 044	1 929	1 570	1 387	1 419	1 446	1 743
	Stopa rasta (%)	-23.2	9.3	24.4	-36.6	-18.6	-11.7	2.3	1.9	20.5
	Saldo robne razmjene	-1494	-706	-2094	-727	-215	16	24	254	162
OPEC	Izvoz	2 384	1731	1324	1 428	1 828	1 760	2 316	1 604	1 796
	Stopa rasta (%)	-0.8	-27.4	-23.5	7.9	28	-3.7	31.6	-30.7	12
	Uvoz	616	969	1196	1 120	1 912	2 274	2 524	3 654	4 388
	Stopa rasta (%)	56.3	57.3	23.4	-6.4	70.7	18.9	11	44.8	20.1
	Saldo robne razmjene	1768	762	128	308	-84	-514	-208	-2050	-2592

* Godine u kojima je Hrvatska članica EU (Hrvatska je član od 01.07.2013. pa je 2014. prva cjelovita godina članstva)

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2010.-2018.

U prvoj godini članstva u EU nakon pada izvoza u zemlje EU u prethodnoj godini je opet počeo rasti, dok se članstvo posebno odrazilo na uvoz iz EU-a pa je tako on porastao za 21.3% što je rezultiralo povećanjem deficita u razmjeni s EU za 41.5% . Razmjena sa zemljama CEFTA-e je pala, pad izvoza je bio veći od pada uvoza. U slučaju razmjene sa zemljama EFTA-e došlo je do preokreta pa je tako nakon velikog pada izvoza i rasta uvoza u

godini prije, u 2013. došlo do velikog rasta izvoza u zemlje EFTA-e i velikog pada uvoza iz tih zemalja što je dovelo do gotovo trostrukog smanjenja deficita razmjene sa EFTA-om. U razmjeni sa OPEC-om je bio također preokret pa je izvoz u te zemlje počeo rasti a uvoz iz njih padati. Iako je u gotovo sve grupacije izvoz počeo rasti, stagnacija ukupnog izvoza (vidi tablicu 6) rezultat je pada izvoza u zemlje CEFTA-e koje čine petinu ukupnog izvoza (vidi tablicu 5).

U 2014. godini (prvoj punoj godini članstva u EU) izvoz u EU je porastao po dvostruko većoj stoji nego godinu ranije, a uvoz iz EU-a je značajno usporio svoj rast. Izvoz u zemlje CEFTA-e je nakon pada u 2013., u 2014. imao dvoznamenkasti rast, dok je uvoz iz tih zemalja počeo padati, pa je suficit u robnoj razmjeni s CEFTA-om porastao 32.6%. U razmjeni sa EFTA-om se nastavio rast izvoza, a pad uvoza pa je deficit razmjene pao 70%. Izvoz u zemlje OPEC-a je nastavio rasti, ali je porast uvoza iz tih zemalja od 70% doveo prvi puta u promatranom razdoblju razmjenu sa OPEC-om u deficit.

U 2015. godini nastavio se rast izvoza u EU i uvoza iz EU, a stope rasta su bile dvoznamenkaste. Izvoz u zemlje CEFTA-e je počeo padati, dok je uvoz iz tih zemalja imao dvoznamenkasti rast. Rast izvoza u zemlje EFTA-e i pad uvoza iz tih zemalja doveo je prvi puta do suficita u razmjeni RH sa tim zemljama. Izvoz u zemlje OPEC-a je nastavio padati, a uvoz iz njih rasti.

U 2016. godini izvoz u EU i izvoz iz EU su nastavili rasti, ali po manjoj stopama nego prethodne godine. Izvoz u CEFTA-u je nastavio padati, a uvoz iz tih zemalja rasti. Izvoz u zemlje EFTA-e je nastavio rasti, dok je uvoz iz EFTA-e prvi puta od 2012. počeo rasti. Uvoz iz zemalja OPEC-a je nastavio rasti dok je izvoz u te zemlje, nakon pada u prethodnoj godini, bilježio rast od 31.6%

U 2017. godini ubrzao se rast izvoza u EU i uvoza u EU. Uvoz iz zemalja CEFTA-e je nastavio rasti, izvoz u te zemlje imao je rast od 20% nakon dvije godine padanja izvoza, te je dosegao veću razinu nego li je imao za vrijeme Hrvatskog članstva u CEFTA-i. Uvoz iz zemalja EFTA-e je nastavio rasti kao i izvoz u njih koji je porastao dvoznamenkasto što je rezultiralo deset puta većim suficitom u razmjeni s EFTA-om nego godinu ranije. Izvoz u zemlje OPEC-a je pao 30%, a uvoz iz njih je porastao 45% što je rezultiralo deset puta većim deficitom nego godinu prije. Upravo taj rast izvoza u tri glavne grupacije doveo je do najveće pokrivenosti uvoza izvozom (64%) u promatranim godinama (vidi tablicu 6).

U 2018. godini nastavio se rast izvoza u EU i uvoza iz EU. Izvoz u CEFTA-u je imao neznatni pad od 0.3% do je uvoz iz tih zemalja nastavio rasti. Izvoz u EFTA-u je nastavio rast, dok je uvoz iz zemalja EFTA-e imao rast od 20% te je dosegao najveću razinu od 2013. Izvoz u OPEC je imao rast od 12%, dok je uvoz iz tih zemalja porastao 20%.

Od članstva u EU izvoz u EU i uvoz iz EU rastu iz godine u godinu, ali je značajnije bilo povećanje uvoza, pa je tako deficit u razmjeni s EU već u prvoj godini članstva drastično porastao i iz godine u godinu nastavlja rasti. Iako je RH napustila CEFTA-u to se nije značajnije odrazilo na robnu razmjenu RH i CEFTA-e, suficit je i veći nego li je bio. RH je zato prije članstva u EU imala deficit u razmjeni s EFTA-om i suficit s OPEC-om, a nakon članstva suficit, s EFTA-om i deficit s OPEC-om.

4.2.2. Zemlje partneri u robnoj razmjeni Republike Hrvatske

Tablica 9: Najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU-a

IZVOZ	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	Italija	Italija	Italija	Italija	Italija	Italija
Izvoz u mil.kn	10 551	10 982	11 751	12 693	14 290	15 770
Udio u ukupnom izvozu (%)	14.5	13.9	13.4	13.7	14.2	14.6
Stopa rasta(%)	-4,7	4.1	7	8	12.6	10.4
2.	Njemačka	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Njemačka	Njemačka
Izvoz u mil.kn	8 535	8 989	10 791	11 594	12 877	14 300
Udio u ukupnom izvozu (%)	11.8	11.4	12.3	12.5	12.3	13.3
Stopa rasta (%)	15.7	18.9	20	7.4	17.6	11.1
3.	Slovenija	Njemačka	Njemačka	Njemačka	Slovenija	Slovenija
Izvoz u mil.kn	7 557	8 861	9 926	10 949	11 247	11 949
Udio u ukupnom izvozu (%)	10.4	11.2	11.3	11.8	10.8	11.1
Stopa rasta (%)	21.4	3.8	12	10.3	-3	6.2
UVOZ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Njemačka	Njemačka	Njemačka	Njemačka	Njemačka	Njemačka
Uvoz u mil.kn	17 536	19 787	21 872	23 931	25 082	26 880
Udio u ukupnom uvozu (%)	14	15.1	15.5	16.1	15.4	15.3
Stopa rasta (%)	7.8	12.8	10.5	9.4	4.8	7.2
2.	Italija	Italija	Italija	Italija	Italija	Italija
Uvoz u mil.kn	16 392	18 668	18 514	18 737	20 977	23 235
Udio u ukupnom uvozu (%)	13.1	14.3	13.1	12.6	12.8	13.2
Stopa rasta (%)	-4.1	13.9	-0.8	1.2	12	10.8
3.	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija	Slovenija
Uvoz u mil.kn	14 353	14 142	15 013	16 216	17 557	19 698
Udio u ukupnom uvozu (%)	11.5	10.8	10.7	10.9	10.8	11.1
Stopa rasta (%)	23.6	-1.5	6.2	8	8.3	12.2

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2013-2018.

U tablici 9 prikazani su najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU nakon što je Hrvatska postala članica. Usporedi li se ova tablica sa tablicom 4 u kojoj je prikazano stanje prije ulaska RH u uniju vidi se dosta sličnosti. Glavni partneri su i nakon i nakon 2013. ostali Italija, Njemačka i Slovenija. Izvoz u Italiju nakon što je tri godine zaredom bilježio pad u 2014., prvoj punoj godini članstva RH u uniji, počeo je bilježiti rast. Izvoz u Njemačku i Sloveniju je nastavljao rasti, a u Sloveniju je imao velike stope rasta pa je 2014. Slovenija pretekla Njemačku i postala druga zemlja izvoza RH te je udvostručila svoj udio u ukupnom izvozu. U 2017. izvoz u Sloveniju je pao 3%, a u Njemačku porastao 18% pa je Njemačka opet postala drugu najveće izvozno tržište za Hrvatsku. Što se tiče uvoza nakon od 2013. Njemačka je pretekla Italiju na mjestu prvog uvoznika u RH i rast se uvoza iz Njemačke nastavio i narednih godina. Italija je od 2013. redovito drugi najveći uvoznik i taj uvoz je rastao sve godine od tad izuzev 2013. i 2015. Uvoz iz Slovenije je rastao sve godine, s iznimkom 2014., pa se udio uvoza iz Slovenije u ukupnom uvozu povećao u odnosu na godinu razdoblje prije priključenja Hrvatske Europskoj uniji.

Tablica 10: Najveći vanjskotrgovinski partneri izvan EU-a

IZVOZ	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1.	BiH	BiH	BiH	BiH	BiH	BiH
Izvoz u mil.kn	8 892	9 331	8 534	8 435	10 202	10 102
Udio u ukupnom izvozu (%)	12.2	11.8	9.7	9.1	9.8	9.4
Stopa rasta (%)	-3.8	4.5	-8.5	-1.2	20.9	-1
2.	Srbija	Srbija	Srbija	Srbija	Srbija	Srbija
Izvoz u mil.kn	2 891	3 884	4 280	3 929	4 999	4 722
Udio u ukupnom izvozu (%)	4	4.9	4.9	4.2	4.8	4.4
Stopa rasta (%)	-8.1	34.4	10.2	-8.2	27.2	-5.5
3.	Rusija	Rusija	SAD	SAD	SAD	SAD
Izvoz u mil.kn	2 141	2 092	2 048	3 436	4 080	2 530
Udio u ukupnom izvozu (%)	2.9	2.6	2.3	3.7	3.9	2.3
Stopa rasta (%)	-14	-2.3	23.7	67.8	18.8	-38
UVOZ	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Rusija	Rusija	Kina	Kina	Kina	Kina
Uvoz u mil.kn	5 646	6 538	3 940	4 381	5 178	5 960
Udio u ukupnom uvozu (%)	4.5	5	2.8	3	3.2	3.4
Stopa rasta (%)	-33.5	15.8	17.8	11.2	18.2	15.1
2.	BiH	BiH	BiH	BiH	BiH	BiH
Uvoz u mil.kn	4 410	3 510	3 766	4 318	5 112	5 437
Udio u ukupnom uvozu (%)	3.5	2.7	2.7	2.9	3.1	3.1
Stopa rasta (%)	-0.6	-20.4	7.3	14.7	18.4	6.4
3.	Kina	Kina	Srbija	Srbija	Srbija	Srbija
Uvoz u mil.kn	4 392	3 344	3 295	3 751	4 287	4 452
Udio u ukupnom uvozu (%)	3.5	2.6	2.3	2.5	2.6	2.5
Stopa rasta (%)	45.4	-23.9	21.6	13.8	14.3	3.8

Izvor: Vlastita izrada prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku 2013-2018.

U tablici 10 prikazani su najveći vanjskotrgovinski partneri izvan EU nakon što je Hrvatska postala članica. BiH i Srbija su ostala najveća izvozna tržišta RH i nakon članstva u Uniji. Izvoz u BiH je prije 2013. (vidi tablica 5) rastao iz godine u godinu, ali je već u prvoj godini članstva počeo bilježiti pad koji se nastavio i iduće godine s izuzetkom 2014. i 2017. pa je udio izvoza u BiH od 2015. postao jednoznamenkast. Izvoz u Srbiju fluktuira od 2013, ali kako je rastao po većim stopama nego li je padao, njegov udio u ukupnom izvozu RH je neznatno veći nego li je bio prije 2013. Izvoz u Rusiju je od 2013 počeo padati pa je tako 2015. SAD nakon 2011. opet postalo treće izvozno tržište RH. Izvoz u SAD je nastavio rasti po velikim stopama, ali je u 2018. pao za 38%. Uvoz iz Rusije je nakon rasta u 2014. drastično pao pa Rusija od tada više nije među najvećim uvoznicima u Hrvatsku. Kina je 2015. po uvozu pretekla Rusiju i postala najveći uvoznik Hrvatsku, a uvoz iz Kine od tada ima dvoznamenkastu stopu rasta. Nakon pada u 2014. godini uvoz iz BiH raste iz godine u godinu, ali unatoč rastu udio u ukupnom uvozu gotovo je isti kao i prije 2013. (vidi tablicu 5), čak i neznatno manji. Srbija je od 2015. poslije Kine i BiH postala najveći uvoznik, a uvoz iz Srbije raste iz godine u godinu, ali unatoč tome udio u Srbije u ukupnom uvozu RH se nije mijenjao. Iz analize tablice 10 vidimo: da su članstvom u EU oslabili trgovinski odnosi Hrvatske i Rusije, da su Srbija i BiH i dalje najvažniji trgovinski partneri izvan EU i da se članstvom u EU smanjio utjecaj zemalja izvan EU na robnu razmjenu RH.

4.2.3. Robna razmjena prema djelatnostima

U 2013. Prerađivačka industrija je činila 87.7% izvoz RH, što je pad od 2.8% u odnosu na 2012. Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda je imala udio od 10.5% u ukupnom izvozu (međugodišnji pad od 11.3%), Proizvodnja strojeva i uređaja 7.6%, a Proizvodnja električne opreme 7.1% (pad 4.5%). Značajan rast izvoza su imali Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda sa 29.2% i Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme 26.2%. Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava je sa 51.8% imala najveći pad izvoza. Iste godine 80.5% uvoza je činila Prerađivačka industrija s porastom od 2.3%.. Najveći udio u izvozu su imali: Proizvodnja prehrambenih proizvoda (9%), proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (8.4%) i Proizvodnja strojeva i uređaja (7.6). Najveću stopu rasta imali su proizvodnja kože i srodnih proizvoda (57.5%) i Proizvodnja računala te

elektroničkih i optičkih proizvoda (20.9%). Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava sa 55.5% i Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda 14.6% su bilježili najveći pad.[21]

U 2014. Prerađivačka industrija činila je 87.4% izvoza uz rast od 8.6%. Najveći udio u izvozu su imali: Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (9% uz pad od 6.6%), Proizvodnja strojeva i uređaja (8.1% uz rast 17.1%) i Proizvodnja prehrambenih proizvoda (7.7% uz rast od 8.6). Najveći rast su imali Proizvodnja odjeće (56.5%) i Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica (55.7%). Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava je sa 38.8% bilježila najveći pad izvoza. Prerađivačka industrija je činila 84.8% uvoza uz rast od 10%. Proizvodnja prehrambenih proizvoda (9.5%) i Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (8%) imali su najveći udio u uvozu u RH. Proizvodnja odjeće je sa 70.5% imala najveći porast uvoza u odnosu na 2013. godinu.[22]

U 2015. Prerađivačka industrija činila je 87.9% izvoza uz rast od 11.6%. Najveći udio u izvozu su imali: Proizvodnja prehrambenih proizvoda (8%), Proizvodnja strojeva i uređaja (7.5%) i Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (6.8% uz pad 15.2%). Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava sa 118.7% i Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka sa 35.8% bilježili su najveći rast u izvozu u odnosu na godinu ranije. Prerađivačka industrija je činila 86.1% uvoza uz rast od 9.4%. Najveći udio u uvozu su imali: Proizvodnja prehrambenih proizvoda (9.6%), Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (8.4%) i Proizvodnja strojeva i uređaja (7.4%). Najveći godišnji rast uvoza imala je Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica (21.1%), a najveći pad uvoza Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda (23.6%).[23]

Porast izvoza u 2016. najvećim je dijelom rezultat izvoza prerađivačke industrije, koja je u ukupnom izvozu sudjelovala s 88,9% i ostvarila porast od 6,9%. Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka, kao dio prerađivačke industrije, sudjelovala je u ukupnom izvozu sa 7,3% i ostvarila je najveći doprinos porastu izvoza, 55,1%. Znatan utjecaj na povećanje izvoza imala je i Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme, s udjelom od 7,6% u ukupnom izvozu i porastom izvoza od 20,0%. Prerađivačka industrija, s udjelom od 87,9% u ukupnom uvozu, najviše je pridonijela

[21] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2013. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/04-02-03_01_2014.htm (03.09.2019.)
[22] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2014. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/04-02-02_01_2015.htm (03.09.2019.)
[23] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2015. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-02-02_01_2016.htm (03.09.2019.)

povećanju uvoza u 2016. porastom od 7,7%.Kao i kod izvoza, unutar prerađivačke industrije Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka najviše je pridonijela povećanju uvoza, s udjelom od 6,3% u ukupnom uvozu i porastom od 47,3%.Također, povećanju uvoza znatno je pridonijela i Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica, s udjelom od 6,9% u ukupnom uvozu i porastom od 24,5%.[24]

Prerađivačka industrija, čiji udio u ukupnom izvozu u 2017. iznosi 89%, ostvarila je porast izvoza od oko 13% i time najviše utjecala na porast ukupnog izvoza Republike Hrvatske. Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, kao dio Prerađivačke industrije, sudjelovala je u ukupnom izvozu s oko 7% i ostvarila je najveći doprinos porastu izvoza, i to s oko 40%. Na povećanje izvoza znatan utjecaj imala je i Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka, s udjelom od oko 8% u ukupnom izvozu i porastom izvoza od 27%. Porastu uvoza u 2017. također je najviše pridonijela Prerađivačka industrija, s udjelom oko 87% u ukupnom uvozu i povećanjem uvoza od oko 9%. Ostala prerađivačka industrija, kao dio Prerađivačke industrije, s udjelom od oko 3% u ukupnom uvozu, najviše je pridonijela povećanju uvoza, i to za oko 38% u odnosu na godinu prije. Povećanju uvoza isto tako znatno je pridonijela i Proizvodnja metala, s udjelom od oko 6% u ukupnom uvozu i porastom od gotovo 17%.[25]

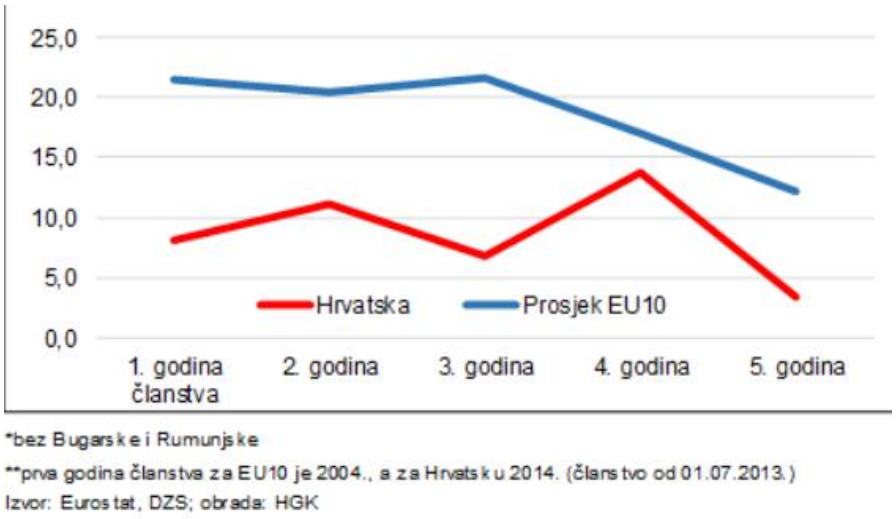
Prerađivačka industrija, s udjelom u ukupnom izvozu od oko 90% u 2018. ostvarila je porast izvoza za oko 4% i time je najviše utjecala na porast ukupnog izvoza Republike Hrvatske. Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, kao dio Prerađivačke industrije, sudjelovala je u ukupnom izvozu s oko 8% i ostvarila je najveći doprinos porastu izvoza, i to s oko 18%. Na povećanje izvoza znatan utjecaj imala je i Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica, s udjelom od oko 5% u ukupnom izvozu i porastom izvoza za oko 22%. Porastu uvoza u 2018. isto tako najviše je pridonijela Prerađivačka industrija, s udjelom od oko 87% u ukupnom uvozu i povećanjem uvoza za oko 8% u odnosu na 2017. Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica, kao dio Prerađivačke industrije, s udjelom od oko 8% u ukupnom uvozu, najviše je pridonijela povećanju uvoza, i to za oko 18% u odnosu na

[24] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2016. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/04-02-02_01_2017.htm (03.09.2019.)
[25] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2017. Konačni podaci: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/04-02-02_01_2018.htm (03.09.2019.)

2017. Znatan doprinos povećanju uvoza imala je i Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, s udjelom od oko 8% u ukupnom uvozu i porastom za oko 13%.[26]

4.3.Integracija RH i drugih zemalja u EU

Analizom podataka u prethodnim poglavljima vidljivo je da je pristupanjem Europskoj uniji Hrvatskoj izvoz i uvoz počeo rasti po većim stopama nego li je rastao prije, a kako je izvoz rastao po većim stopama nego uvoz, došlo je do povećanja pokrivenosti uvoza izvozom. Da bi se realnije mogli sagledati efekti članstva potrebno je usporediti podatke RH i drugih zemalja EU u prvim godinama članstva.

Slika 2 Prosječna stopa rasta izvoza zemalja EU10 i Hrvatske u prvih pet godina pristupanja

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

(https://www.hgk.hr/robna-razmjena-rh-u-2018-s-naglaskom-na-izvoz?fbclid=IwAR31xmnomXAUfgbX6VAQo25RlNoJp4jLm9ad9ryhL8cv7T-Q6EZcFwG5XcU

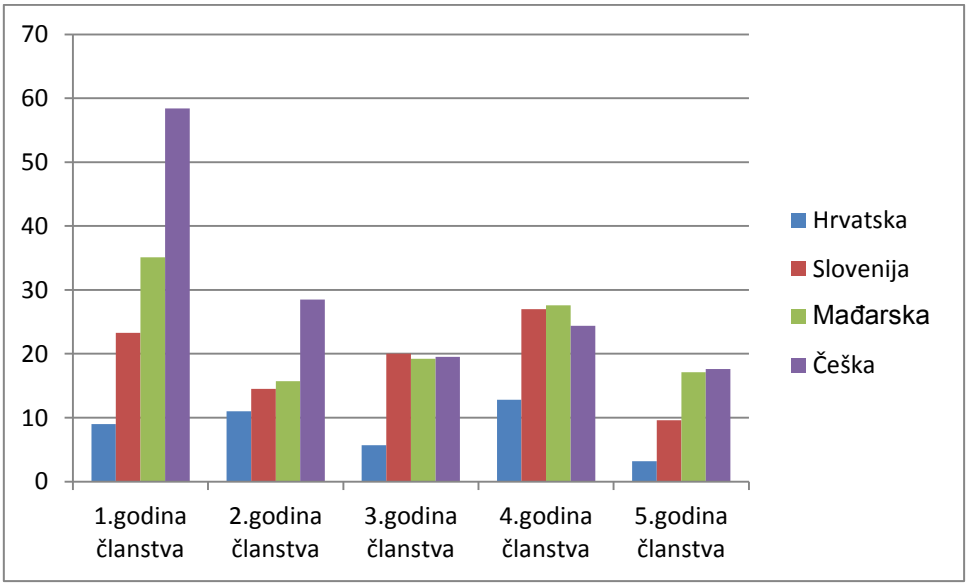
(08.09.2019.)

Slika 2 prikazuje kretanje stope rasta izvoza u prvih pet godina članstva u EU. Zemlje koje su pristupile Europskoj uniji 2004., kao i Hrvatska, su u prvim godinama članstva imale najveće stope rasta izvoza, a nakon čega je uslijedilo usporavanje rasta. Visoke stope rasta u prvim godinama članstva su očekivane jer pristupanjem uniji zemlje dobivaju povoljnije uvjete

[26] Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2018. Konačni podaci:: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-02-02_01_2019.htm (03.09.2019.)

plasmana robe u druge zemlje članice i u zemlje s kojima EU ima potpisane trgovinske sporazume. Međutim, vidimo da Hrvatska ostvarila upola manje stoje rasta u prvim godinama nego što su imale zemlje EU10. Posebno je problematično što je najveća stopa rasta izvoza RH bila gotovo jednaka najnižoj stopi rasta izvoza zemlja EU10 koje su se u tom razdoblju nosile sa svjetskom financijskom krizom.

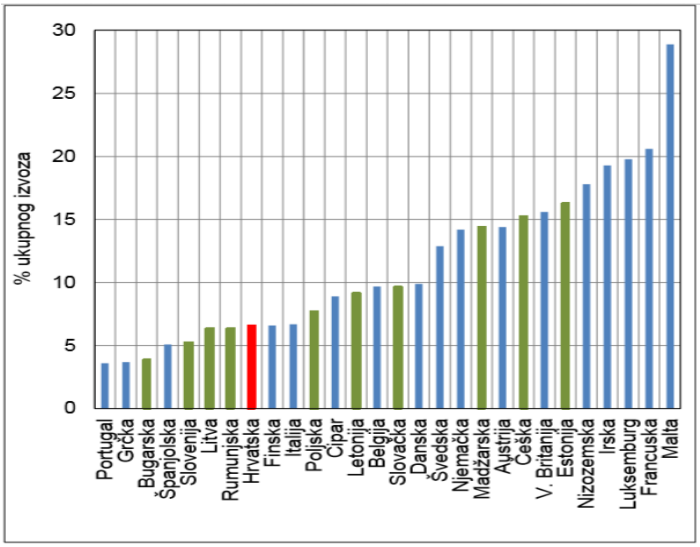
Za bolji uvid u sadržaj prethodne slike u grafikonu 1 uspoređuju se stope rasta izvoza Hrvatske u prvih pet godina članstva u Uniji sa Slovenijom, Mađarskom i Češkom.

Grafikon 1 Stopa rasta izvoza zemalja u prvih pet godina EU članstva

Izvor: OECD, dostupno na https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods.htm?fbclid=IwAR3Cw0PQz8d281nFNzY0k92Htk57F1VchMY5iC5ov_Sp8eRF-RiQ0axmT_c#indicator-chart (24.09.2019.)

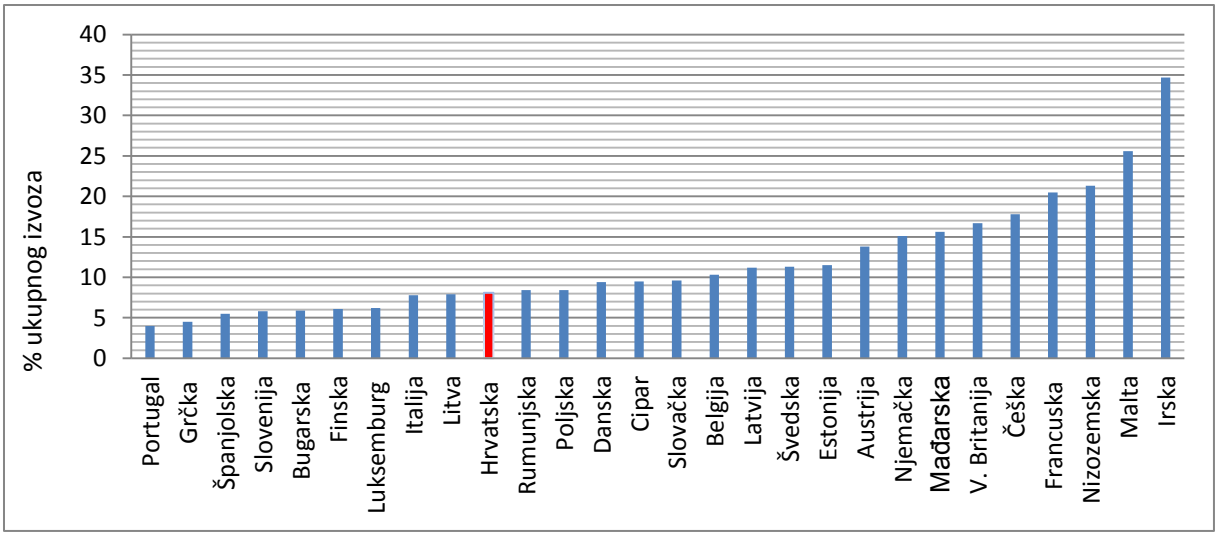
Iz grafikona vidimo da je čitavo razdoblje RH imala najmanje stope rasta izvoza. Hrvatska za razliku od drugih zemalja nije imala izrazito visoke stope rasta izvoza u prvoj godini članstva, a također je jedina zemlja koja je u prvih pet godina članstva imala jednoznamenkaste stope rasta izvoza. Također, kao što je navedeno prethodno u analizi slike 2, u razdoblju kad je izvoz RH bilježilo najveći rast, taj je rast bio manje nego li najmanji kod drugih zemalja u promatranom razdoblju.

Slika 3 Udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu, 2014.

Izvor: Gospodarski izgledi u 2016. godini – jačanje konkurentnosti i rast Boris Vujčić, guverner Hrvatske narodne banke 19. znanstveno-stručna konferencija Hrvatsko novčano tržište Opatija, 5. svibnja 2016: https://www.hnb.hr/documents/20182/497904/hn05052016_Vujcic_govor_Opatija.pdf/10b34d0e-a4a1-4b66-aa2b-d4f69dee547f (08.09.2019.)

Slika 3 prikazuje udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu zemalja EU u 2014. godini. Hrvatska je u samome dnu EU po udjelu visokotehnoloških proizvoda u izvozu što nam govori da glavina izvoza RH otpada na robu niže dodane vrijednosti. Mali udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu čini RH nedovoljno konkurentnom te nam objašnjava zašto stopa rasta izvoza nije bila na razini drugih zemalja u prvim godinama članstva (vidi slika 2).

Grafikon 2 Udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu, 2018.

Izvor: Eurostat, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00140/default/bar?lang=en (23.09.2019.)

U grafikonu 2 prikazan je udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu zemalja EU u 2018. godini. Usporedimo li prikazane podatke sa onima iz 2014. vidimo da njihov udio u izvozu povećao sa malo više od 5% na 8% u 2018. Navedeno povećanje rezultiralo je time da Hrvatska ima veći udio visokotehnoloških proizvoda od devet zemalja dok je dvije godine ranije imala od njih sedam. Ali unatoč boljoj strukturi izvoza, Hrvatska je i dalje u donjoj polovici EU-a u po izvozu proizvoda s visokom dodanom vrijednošću.

5. ZAKLJUČAK

Za Republiku Hrvatsku članstvo u Europskoj uniji jedan je od najznačajnijih događaja od samostalnosti. Pristupanjem EU stavljeni su van snage svi trgovinski sporazumi koje je RH imala sa drugim zemljama, a počeli su se primjenjivati sporazumi koje EU ima sa drugim zemljama. I prije članstva Hrvatska je najviše robne razmjene imala sa zemljama EU, ali dosta važan trgovinski parter su bile zemlje CEFTA-e koje je RH do tada bila član. Postavljalo se pitanje hoće li istupanje RH iz CEFTA-e našteti međusobnim trgovinskim odnosima i hoće li novo otvoreno EU tržište i tržište zemalja s kojima EU ima sporazume biti dovoljan supstitut u tom slučaju. Pristupanjem Uniji RH je kao i sve nove članice doživjela značajan porast robne razmjene sa EU, a kako je izvoz rastao po većoj stopi od uvoza porasla i pokrivenost uvoza izvozom. Unatoč predviđanjima i nešto nepovoljnim uvjetima trgovine sa zemljama CEFTA-e nego prije, na iznenađenje mnogih RH je i dalje nastavila ostvarivati i povećavati suficit u robnoj razmjeni s tim zemljama, ali su u ukupnoj razmjeni RH postali manje značajni trgovinski partner. Međutim, Hrvatska je ostvarivala manje stope rasta izvoza od drugih zemalja EU u prvim godinama članstva. Razlog tome je nedovoljna konkurentnost hrvatskog izvoza. Iako se struktura hrvatskog izvoza donekle poboljšala, RH je i dalje u donjoj polovici EU-a po udjelu visokotehnoloških proizvoda u izvozu. Međutim, treba uzeti u obzir da je RH najmlađa članica. Nadu za budućnost hrvatskog gospodarstva daje podatak da je struktura izvoza bolja nego li je u nekih dugogodišnjih članica i znatno većih zemalja. U vrhu Unije po udjelu visokotehnoloških proizvoda u izvozu su manje zemlje što treba biti putokaz našim proizvođačima kako bi hrvatsko gospodarstvo zaista profitiralo od EU članstva.

LITERATURA

1. Andrijanić, I. (2012): Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb
2. Gašić, M., Galić, M. (2012): Suvremeno poduzetništvo u korelaciji s vanjskom trgovinom, Učenje za poduzetništvo, Vol. 2 No. 1, str.113.: https://hrcak.srce.hr/130181 , (21.09.2019.)
3. Grdović Gnip, A. (2009): Analiza hrvatske robne razmjene, Economic research - Ekonomska istraživanja, Vol. 22 No. 1, str. 98.-99. : https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=60037 (21.09.2019.)
4. Hrvatska enciklopedija (Internet), raspoloživo na: http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18657 (08.07.2019.)
5. Izvozni portal: https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9 (22.09.2019.)
6. Kovač I.(2012.): Trendovi i karakteristike međunarodne robne razmjene Republike Hrvatske, Ekonomski vjesnik Vol 25 No.1, (Internet), raspoloživo na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=126274, (23.03.2019.)
7. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (Internet), raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-staro-ijvhj/srednjoeuropski-sporazum-o-slobodnoj-trgovini-(cefta)/ (08.07.2019.)
8. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (Internet), raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/trgovinska-politika-europske-unije/?fbclid=IwAR3AFao9CDkX93GIMnoCJYOy6nSCR__NtCA7LkzNYlgzVcdPivtGOhg3Ocg (08.07.2019.)
9. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2010. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/04-02-04_01_2011.htm (03.09.2019)
10. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2011. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/04-02-04_01_2012.htm (03.09.2019)
11. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2012. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/04-02-03_01_2013.htm (03.09.2019)
12. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2013. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/04-02-03_01_2014.htm (03.09.2019)

13. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2014. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/04-02-02_01_2015.htm (03.09.2019)
14. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2015. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-02-02_01_2016.htm (03.09.2019)
15. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2016. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/04-02-02_01_2017.htm (03.09.2019)
16. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2017. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/04-02-02_01_2018.htm (03.09.2019)
17. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2018. Konačni podaci (Internet), raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-02-02_01_2019.htm (03.09.2019)
18. Turčić Z. (2015.).: Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni, Poslovna izvrsnost Vol 9 No. 1, (Internet), raspoloživo na: https://hrcak.srce.hr/139873 (23.03.2019.)

POPIS TABLICA

1. Tablica 1: Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom, mil. kuna, 2010.-2012.
2. Tablica 2: Udjeli ekonomskih grupacija u ukupnoj robnoj razmjeni RH , 2010. – 2012.
3. Tablica 3: Robna razmjena RH i ekonomskih grupacija, mil kn, 2010 - 2012.
4. Tablica 4: Najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU-a
5. Tablica 5: Najveći vanjskotrgovinski partneri izvan EU-a
6. Tablica 6: Robna razmjena Hrvatske s inozemstvom, mil. kuna, 2010.-2018.
7. Tablica 7: Udjeli ekonomskih grupacija u ukupnoj robnoj razmjeni RH , 2010. – 2018.
8. Tablica 8: Robna razmjena RH i ekonomskih grupacija, mil kn, 2010 - 2018.
9. Tablica 9: Najveći vanjskotrgovinski partneri iz EU-a
10. Tablica 10: Najveći vanjskotrgovinski partneri izvan EU-a

POPIS SLIKA

1. Slika 1 Udio međunarodne razmjene u BDP-u kroz godine
2. Slika 2: Prosječna stopa rasta izvoza zemalja EU10 i Hrvatske u prvih pet godina pristupanja
3. Slika 3: Udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu, 2014.

POPIS GRAFIKONA

1. Grafikon 1 Stopa rasta izvoza zemalja u prvih pet godina EU članstva
2. Grafikon 2 Udio visokotehnoloških proizvoda u izvozu, 2018.

SAŽETAK

Rad počinje definiranjem temeljnih vanjskotrgovinskih pojmova i isticanjem važnosti vanjske trgovine. Nakon opisa puta Republike Hrvatske prema EU članstvu analizirana su kretanja robne razmjene prije i poslije članstva (ukupni izvoz i uvoz, zemlje partneri i struktura robne razmjene). Nadalje, napravljena je usporedba između Hrvatske i drugih zemalja članica radi boljeg razumijevanja učinaka EU članstva na robnu razmjenu. Zaključak istraživanja je da pristupanje Uniji imalo pozitivan utjecaj na hrvatsko gospodarstvo, ali ne u tolikoj mjeri koliko u drugim zemljama.

Ključne riječi: Hrvatska, Europska unija, robna razmjena

SUMMARY

The thesis begins defining the basic foreign trade terms and emphasizing its importance. After describing Republic of Croatia's path to the EU membership, the thesis analyzes trade in goods before and after the membership (total import and export, partner countries and structure of goods). Furthermore, a comparison was made between Croatia and other member states for better understanding the effects of the EU membership on the foreign trade in goods. The conclusion of the research is that joining the Union had a good impact on the croatian economy, but not as good as it had on other countries.

Key words: Croatia, European Union, trade in goods